

FRÁSÖGN

*af fundi forsætisnefndar Vestnorræna ráðsins með Evrópuþinginu
í Reykjavík 13. febrúar 2018*

Árlegur fundur forsætisnefndar Vestnorræna ráðsins með þingmannanefnd Evrópuþingsins fór fram í Reykjavík hinn 13. febrúar. Af hálfu Alþingis sóttu fundinn Guðjón S. Brjánsson, formaður Íslandsdeildar, auk Bylgju Árnadóttur, alþjóðaritara. Þingmannanefndin (DEEA) sinnir samskiptum Evrópuþingsins við Sviss, Noreg, Ísland og EES-svæðið, auk norðursins. Helstu mál á dagskrá voru málefni norðurslóða, jafnréttismál og nýting auðlinda sjávar. Í tengslum við fundinn fengu sendinefndirnar einnig kynningu á starfsemi vinnuhópa Norðurskautsráðs sem starfa á Akureyri og á jafnlaunavottun frá fulltrúum velferðaráðuneytisins. Fundarmenn fóru auk þess í fræðsluheimsókn í Íslenska sjávarklasann á Granda og á Landnámssýninguna í Aðalstræti.

Kári Páll Højgaard, formaður Vestnorræna ráðsins, og Guðjón S. Brjánsson, formaður Íslandsdeildar, sögðu stuttlega frá starfi ráðsins frá síðasta fundi sendinefndanna. Guðjón kynnti fyrir fundarmönnum nýsamþykka verkefnatillögu Vestnorræna ráðsins um rannsókn á áfengis- og vímuefnanotkun ungmenna á norðurslóðum, sem áformað er að leggja fram í vinnuhópi Norðurskautsráðs um sjálfbæra þróun. Hann sagði að þingmannasamtök ættu að hafa áhrif á stefnumótun á norðurslóðum og að Vestnorræna ráðið myndi starfa að velferð íbúa norðurslóða. Ráðið ynni auk þess með öðrum þingmannasamtökum á norðurslóðum og tæki þátt í ráðstefnum Hringborðs norðurslóða (e. *Arctic Circle*).

Anna Hedh, varaformaður þingmannanefndar Evrópuþingsins, sagði Evrópusambandið treysta á stuðning Vestnorræna ráðsins þegar kæmi að umsókn sambandsins um áheyrnaraðild að Norðurskautsráðinu, en ESB hefur sótt um áheyrnaraðild frá árinu 2008 án árangurs. Julia Pitera, Evrópuþingkona frá Póllandi, vakti máls á fyrirætlunum Kínverja á norðurslóðum. Hún sagði kínversk stjórnvöld hafa fjárfest gríðarlega mikið í þessari nýju „silkieið“, sem einnig er kölluð „the Belt and Road Initiative“, frá árinu 2013. Kína væri land sem treysti á útflutning og með bráðnun íss á norðurslóðum gætu Kínverjar stýtt siglingaleiðir til Evrópu og Ameríku um 20 daga. Þessi áhugi Kínverja myndi hafa mikil áhrif á heimsviðskipti og löndin á svæðinu. Daniela Aiuto, Evrópuþingkona frá Ítalíu, tók í sama streng og benti á að Kínverjar væru nú í þeirri stöðu að viðsnúningur á áhrifum loftslagsbreytinga myndi draga úr ávinningi þeirra af þessari nýju siglingaleið. Þetta ætti við um fleiri lönd sem hygðust hagnast á opnun siglingaleiðarinnar. Hagsmunir þeirra af því að standa vörð um norðurslóðir væru ekki jafn ríkir og áður.

Sjálfbær nýting auðlinda sjávar var rædd á fundinum og sagði Anna Hedh mikilvægt að notast við vísindaleg gögn frekar en upplýsingar af samfélagsmiðlum þegar rætt væri um sjálfbæra nýtingu sjávarafurða. Hún ítrekaði stuðning Evrópuþingsins við undanþágu inúíta frá banni Evrópusambandsins á innflutningi selaafurða. Kári Páll Højgaard sagði frá því að vorið 2018 yrðu í fyrsta sinn framleiddar selaafurðir með QR merki í Grænlandi. Þegar merkið er skannað með farsíma er neytendum beint inn á upplýsingasíðu ESB um undanþáguna.

Kári Fannar Lárusson, verkefnastjóri hjá vinnuhópi Norðurskautsráðs um líffræðilega fjölbreytni (e. *biodiversity working group / Conservation of Arctic Flora and Fauna, CAFF*), kynnti starfsemi vinnuhópsins og einnig vinnuhóps um verndun sjávar á norðurslóðum (e. *Protection of the Arctic Marine Environment, PAME*). Meðal mikilvægustu starfa vinnuhóps um líffræðilega fjölbreytni er að stunda rannsóknir til að afla upplýsinga um stöðu hinna ýmsu stofna. Kári Fannar nefndi nokkrar tegundir sem væru í útrýmingarhættu og benti á hversu

flókið það væri að vernda þær. Til að mynda hefði orðið vart við fækkun þriggja farfuglategunda sem verptu á norðurslóðum en að ógninni stafaði aðallega af fæðuskorti við Gulahaf við Kína, þar sem fuglarnir dvelja á veturna. Vinnuhópur um verndun sjávar á norðurslóðum gefur árlega út skýrslu um siglingar á norðurslóðum. Áhersla er lögð á að vernda viðkvæma náttúru og vistkerfi fyrir mengun sem hlýst af skipaflutningum og nýtingu auðlinda við strendur norðurslóða.

Rósa Guðrún Erlingsdóttir, sérfræðingur, og Petra Baumruk, lögfræðingur, kynntu nýlega lagasetningu um jafnlaunavottun meðal fyrirtækja, fyrir hönd velferðarráðuneytisins. Þær útskýrðu að jafnlaunastaðallinn hefði verið búinn til að fyrirmynd ISO-staðla árið 2012 og hefði fyrirtækjum verið frjálst að nota hann síðan. Eftir að löggjöf frá því í júní 2017 gekk í gildi um áramótin yrði nú öllum fyrirtækjum með fleiri en 25 starfsmenn gert að standast jafnlaunavottun á þriggja ára fresti. Rósa Guðrún sagði hvatann að þessari ákvörðun hafa verið að launamunur milli kynja hefði enn verið til staðar þrátt fyrir að hann hefði verið ólöglegur frá því árið 1961. Bent hefði verið á að í gegnum aðild að alþjóðlegum sáttmálum væru íslensk stjórnvöld skuldbundin til að grípa til aðgerða til að útrýma launamun kynjanna og styrkja stöðu kvenna. Með þessari aðgerð færi ábyrgðin á því að minnka launamun kynjanna af herðum launþega yfir á atvinnurekendur. Þingmenn Evrópuþingsins spurðu m.a. hvernig viðbrögð atvinnulífsins hefðu verið við lagasetningunni. Rósa Guðrún svaraði því að fram hefðu komið beiðnir um framlengingu á aðlögunartíma fyrirtækja í kjölfar stjórnarskipta en það hefði ný ríkisstjórn ekki fallist á. Þau fyrirtæki sem hefðu tekið þátt í innleiðingartilraunum hefðu verið ánægð með staðalinn og sagt hann færa mannauðssviðinu aukin tæki og tól, auk þess sem upptaka jafnlaunastaðalsins hefði aukið ánægju starfsfólks og dregið úr starfsmannaveltu.

Í umræðum í kjölfar kynningarinnar benti Anna Hedh á að í Svíþjóð væru lög sem bönnuðu launamismunun kynjanna en launamunur væri þó til staðar. Hún sagðist álíta það skyldu sína að vinna að jafnrétti kynjanna. Það væru margir þættir sem stæðu í vegi fyrir breytingum og þar dygði ekki ein löggjöf eða lausn. Nauðsynlegt væri að auka atvinnuþátttöku kvenna til að valdefla konur og að krefjast réttarins til fullrar vinnu og jafnra launa. Einnig þyrfti að auka hlutfall kvenna í ábyrgðarstöðum í Evrópusambandslöndum. Jill Evans, Evrópuþingkona frá Bretlandi, sagðist gleðjast yfir því að sjá dæmi um vel heppnaða stjórnvaldsaðgerð. Nauðsynlegt væri að halda þessu fordæmi á lofti á alþjóðavettvangi. Daniela Aiuto sagði Ísland dæmi um land í fremstu röð í málaflokknum. Ekki síst í ljósi þess væri athyglisvert að sjá að tölur um ofbeldi gegn konum væru svipaðar og í flestum löndum. Þannig væri ekki hægt að sjá áhrif aukinnar atvinnuþátttöku á kynbundið ofbeldi. Rætur þess væru djúpar og það væri erfitt að uppræta. Julia Pitera sagði nauðsynlegt að endurskoða hugmyndir um fæðingarorlof. Hún benti á að í Póllandi væri fæðingarorlof 12 mánuðir samanlagt fyrir það foreldrið sem kysi að vera heima með barninu. Í flestum tilvikum væri það konan sem tæki fæðingarorlofið og því væri tveggja barna móðir frá vinnu í samtals tvö ár. Þessi fjarvera hefði áhrif á möguleika hennar til að afla sér reynslu og auka frama sinn. Þessi mál þyrfti að skoða í tengslum við tilraunir til að útrýma launamun kynjanna.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar Vestnorræna ráðsins og á vefsvæðinu www.vestnordisk.is.